

← Investering, salgsvekst og lønnsomhet falt i små og mellomstore bedrifter der eierne ble utsatt for formuesskatteøkningen på boliger i årene 2006-2010, skriver BI-forskerne i innlegget. Her fra Drøbak. Foto: Per Ståle Bugjerde

Forskning viser at ... Janis Berzins, Øyvind Bøhren og Bogdan Stacescu

Økt formuesskatt på bolig svekket familiebedrifter

Bedriftseiere tok ut bedriftens midler for å dekke økt formuesskatt på bolig i 2006-2010, og uttaket reduserte bedriftens investering, vekst og lønnsomhet. Det viser en studie vi har gjort av norske familiebedrifter.

Janis Berzins

Bogdan Stacescu

Øyvind Bøhren

Janis Berzins, Øyvind Bøhren, Bogdan Stacescu, Institutt for finans, Handelshøyskolen BI

● **Det viktigste** argumentet for formuesskatt er at den reduserer forskjeller i formue. I lys av den økende ulikheten i verden brukes dette utjevningsargumentet nå hyppig og kraftfullt. Både for å øke formuesskatten i land som tidligere har redusert den, som Frankrike og Norge, og for å innføre formuesskatt i land som aldri har hatt den, som USA.

Økonomen Thomas Piketty, presidentkandidat Elizabeth Warren og fjorårets nobelprisvinner i økonomi, Esther Duflo, er blant dem som mener verden nå trenger mer formuesskatt for å redusere økende ulikhet.

Et vanlig argument mot formuesskatt er at den, i likhet med eiendomsskatt, må betales uavhengig av både inntekten og av formuens likviditet. Da kan det bli krevende å betale skatteregningen, særlig for den som eier en bedrift og som hverken er rik eller likvid.

I slike situasjoner er formuen gjerne illikvide eiendeler som egen bolig og illikvide aksjer i egen bedrift, mens inntekten er lønn og utbytte fra bedriften. Økt personlig behov for likviditet til skatteregningen kan da gjøre at bedriften betaler ut mer til eieren, noe som i sin tur kan redusere bedriftens verdiskaping.

Argumentet mot formuesskatt gjelder derfor en utilsiktet og negativ effekt av et politisk velakseptert formål om å utjevne.

Vi har undersøkt om dette argumentet mot formuesskatt er holdbart ved å studere

cirka 55.000 norske aksjeselskaper utenfor børs med en familie som majoritetseier. Bedriftene er gjennomgående små, slik de fleste norske bedrifter er. I gjennomsnitt omsatte bedriftene vi undersøkte for ti millioner kroner, mens 90 prosent av dem omsatte for mindre enn 21 millioner.

Vi studerte perioden 2006-2010, fordi skattetaksten på privatboliger da økte med hele 67 prosent. Denne skatteskjerpelsen økte formuesskatten for bedriftseiere som hadde skattepliktig formue og privatbolig (med skattetakst over fritaksgrensen). I bedriftene vi undersøkte eide 87 prosent av de majoritetseiende familiene egen bolig, og 52 prosent av dem betalte formuesskatt.

Vi sammenlignet effekten på bedriften av økt personlig formuesskatt når den kontrollerende familien hadde egen privatbolig kontra ikke hadde det.

I den sammenligningen tok vi også hensyn til mange andre forhold enn privatbolig som kan påvirke sammenvevingen mellom eierens betalingsevne og bedriftens økonomi, slik som bruttoformue, gjeld og likviditet i familien, størrelse, alder og risiko i bedriften, og konjunktorene i samfunnsøkonomien.

Våre resultater tyder på at i familiekontrollerte bedrifter holder argumentet mot formuesskatt.

Vi fant nemlig at økt personlig formuesskatt for familien ga både finansielle og realøkonomiske effekter på bedriften:

→ De finansielle effektene var at utbytte og lønn til familien økte og at bedriftens likvide midler falt.

→ De realøkonomiske effektene var at investering, salgsvekst og lønnsomhet falt.

→ For eksempel fant vi at når forholdet mellom eierens formuesskatt og likvide midler økte med ett prosentpoeng, sank i

Dette gjelder særlig i små og mellomstore bedrifter kontrollert av familier som ikke er rike

Forskningen

Hvem: Berzins, Bøhren og Stacescu

Hva: Shareholder illiquidity and firm behavior: Financial and real effects of the personal wealth tax in private firms.

Hvor: SSRN Working Paper, mai 2020.

gjennomsnitt bedriftens investering med 0,3 prosentpoeng, mens salgsvekst og avkastning på kapital sank med 0,5 prosentpoeng.

Vi fant ingen tydelig sysselsettingseffekt.

Vi fant altså at selv om økt formuesskatt på eierens private bolig ikke har noe med bedriften å gjøre, fikk denne skatteøkningen negative finansielle og realøkonomiske konsekvenser for bedriften.

Skatteøkningen var dessuten beskjeden i forhold til eierens totaløkonomi. Begge forhold tyder generelt på at familiebedriftens økonomi er svært følsom for eierens privatøkonomi. Selv en moderat, uforutsett ekstra kostnad for eieren kan lett få realøkonomiske konsekvenser for bedriften.

Våre resultater tyder på at fordelene ved formuesskattens utjevning bør veies opp mot ulempen for verdiskapingen når press på eiernes privatøkonomi lett smitter over på bedriftens økonomi. Dette gjelder særlig i små og mellomstore bedrifter kontrollert av familier som ikke er rike. Da er trolig den positive fordelingseffekten av formuesskatt lav i forhold til den negative verdiskapingseffekten.

Det samme gjelder nok også skatt på andre komponenter i formuen, slik som formuesskatt på familiens aksjer i bedriften, og på andre typer skatt på formue, slik som eiendomsskatt.

To av tre bedrifter i Norge er kontrollert av en familie. I krisetider som nå, med hardt press på både privatøkonomi og bedriftsøkonomi, kan det derfor være ekstra viktig at vedtak om skatt og støtteordninger reflekterer den tette økonomiske koblingen vi har funnet mellom eier og bedrift.